

ניכר מוגרבי בתל-אביב בראשית המאה

ביהודים ובבריטים, חיסל תוך כדי כך גם את כל השיכבה המנהיגה הערבית המתונה. אולם העם הפלסטיני המדולדל לא היה מסוגל לעמוד במאבק הממושך. מול האיר-גון היהודי המעולה והכוח הצבאי הבריטי, התמוטט „המרד הערבי“, העם הפלסטיני נחל מפלה שממנה לא החלים עד היום. עארף ראה את הכל, רשם את תוריון העליון של העם הפלסטיני, העדיהמך שר אפוני.

הוא רשם גם את הסעיף הבא בטרטוריה הפלסטינית. ב-1947 החליט האו"ם לחלק את הארץ בין מדינה יהודית ומדינה ערבית. היהודים קפצו על המציאה, הבינו שריבונות בחלק קטן של הארץ היא צעד מכריע להגשמת שאיפתם. הפלסטינים לא תפסו זאת. מכיוון שלא יכלו להשלים עם הרעיון שאפילו חלק מן הארץ ימסר ל-שילטון היהודים, החמיצו את ההזדמנות הריוסטרית להקים מדינה פלסטינית עצמאית במרבית שיטחה הפורה.

(ועוד מחשבה: מה היה קורה אילו קמה אז מדינת פלסטין בדרכי שלום? האם היה עארף אל-עארף תופס בה מקום מרכזי בצמרת? האם היה המדינאי בן ה-56, שידע עברית ושנאם לא פעם בפני קהל עברי, מתמנה לשגריר פלסטין בתל-אביב? האם היה נמנע המשך הטרטוריה?)

אולם עארף התנגד, ככל בנידורו, ל-חלוקה. הוא ראה בה בגידה בשאיפה הלאומית הפלסטינית. הוא פנה לקיצוניים, ובאזירה המילתמתית שנוצרה לא נותר מקום לאיש בגילה-עמידה, ששירת במשך דור שלם את הבריטים. המוני הפלסטינים השליכו את ילבם על המנהיגים הלוחמים, מפקדים אגדתיים כמו עבד אל-קאדר אל-חסייני, שנהרג בקרבות הקסטל, חסן סלמה, אל-קאוקבי.

אלה לחמו במשך חצי שנה, לפעמים בגבורה, לפעמים ברצחנות פרימיטיבית, אך כוחות ההגנה היהודית התעצמו במהרה. האירגון העדיף של היהודים גבר על הרוב הערבי הנחשל. במאי 1948 כבר היתה ההתנגדות הפלסטינית במצב של התמוטטות, וצבאות מדינות-ערב נהרו ארצה כדי להמשיך במאבק במקומה. צבאות-ערב לא הצליחו למגר את ישראל, או אף להגביה לגבוי לות שנקבעו לה בתוכנית-החלוקה. אבל הם הפליקו לישבור את התיקן וזה האחרונה של עצמאות פלסטינית. (המשך בעמוד 38)

שער יפו בירושלים בראשית המאה *

בחדר-עבודתו. זה היה כשאמרתי לו שיש-ראלים רבים טוענים שהלאומיות הפלסטרי נית נולדה רק בשנים האחרונות, וכי לפני דור אחד או שניים לא היתה קיימת כלל. ואחד החכמים בכנסת קרא פעם לעומתי: „אתה והמופתי המצאתם את הפלסטינים!“ עארף קם מכסאו, ניגש אל התצלום הישן ורשם את אצבעו על הדגל הפלסטיני: ירוק לבן-שחור, עם משולש אדום. „זה אני!“ ונלהב — על במה ליד שער דמשק בעיר הר עתיקה, ומעליו הדגל והסיסמה: „מוות ל-ציונות! מוות לאימפריאליזם!“ הוא נאם באוזני ההמונים. זה היה ב-1919 — מיסמך פלסטיני אותנטי.

על חלקם במחומות 1920 דנו הבריטים את עארף ואת חוסייני המוות. שניהם ברחו.

עארף מצא מיקלט בין שבטי הכדוים בעבר-הירדן, בילה ביניהם ארוכות, למד את מינהגיהם ונערץ עליהם כלוחם-חופש. בינתיים פעלו המישפחות בבית האנגלים לא רצו לריב עם המישפחות החשובות. אביו של עארף השיג לו חנינה — בתנאי שיבקש מחילה. שליח סודי נשלח למקום מתבואר של הצעיר, לבשר לו את הבשורה. „ואז“, אמר לי עארף כעבור 50 שנה, וקולו היה עדיין נרגש, „בפעם היחידה בחיי הפרתי את פקודת אבי. כתבתי לו שאני מסרב לבקש סליחה.“

אבל האנגלים חכמים. הם ויתרו על הר דרישה בשקט, והכול סודר לפי מיטב היגיונים הערביים. הנציב העליון הבריטי — היהודי הרברט סמואל — ביקר בעבר-הירדן, שם ביקשו ממנו הנכבדים לחון את עארף. במחווה מיוזמת טוורה הסכים הנציב בו במקום, עארף יצא מן הקהל, הנציב לחץ את ידו.

אית ההמשך סיפר לי עארף עצמו — ולי היה זה שיעור מאלף בתורת השילטון. „כשהגעתי לירושלים, הזמין אותי המזר כיר הראשי, הוא אמר לי: „אנחנו זקוקים לצעירים אמיצים כמוך. אני מציע לך מישר רה בכירה בשילטון.“ נדהמתי. אמרתי לו: „אבל אני ערבי לאומני. אני מתנגד למדי-ניות הצהרת בלפור!“ הבריטי השיב לי: „אנחנו מכבדים ערבים גאים. לא נדרוש

שבויים ערביים ליד כיפת הסלע ב-1967

הוא התחיל קצין-מחוז בג'ניו, שירת בבאר-שבע ובעזה, כיהן זמן-מה אצל הר אמיר עבדאללה בעבר-הירדן, נשאר לאומן, אך מעולם לא בגד בבריטניה.

שגריר פלסטין בח"א

ב ינתיים קרו דברים בארץ. כל נבוי אותנו של עארף התאמתו. היהודים באו ארצה בזרם גובר, התנחלו לאורכה ולרוחבה. ירדו הוותיק של עארף, חג אמין אל-חוסייני, שזכה אף הוא בחנינה ונתמנה למופתי הכוללי-כול של ירושלים, אירגן מדי פעם התנגדות רצחנית. אך הפלסטינים היו חלשים מכדי לעמוד מול המיעוט היהודי העשיר והמאורגן להפליא. ב-1936 התקומם היישוב הערבי בפעם האחרונה והמכרעת. בהנהגת המופתי לחם

ממך לעולם לבצע דבר הנוגד את מצפונך. בכל מיקרה כזה, תודיע לנו את התנגדותך בכתב, ותהיה פטור ממילוי ההוראה. אמרתי: „אתה מבטיח לי זאת. אבל מחר תחזור לבריטניה, וירושין יתכחשו להבטחה.“ הי אנגלי השיב: „אתן לך את ההבטחה בר כתב“, ואכן, קיבלתי זאת בכתב, ונכנסתי לשירות ממשלת פלסטין.“

הפסיכולוגיה הערבינה של השויט הברויטו — שהיא זרה מליכך ל-פסיכולוגיה של המימשל הישרי ארי! — השתלמה. מאותו יום, ו-עד יזמו האחרון של המנדט הי ברויטו, היה עארף אדיעארף פקיד נאמן השילטון.

* המיגדל נבנה לכבוד השולטאן התורכי, נהרס עלידי הבריטים.